

Ústav teoretických studií

Když jsem v roce 2004 přestal učit na střední škole, měl jsem více volného času; na podnět své kamarádky jsem začal navštěvovat přednášky na filosofické fakultě. Tyto přednášky se týkaly různých hraničních a všeobecných témat a byly určeny pro studenty i pro veřejnost. *Prof. Erazim Kohák* zde pravidelně přednášel o dějinách středověké filosofie. Věnoval se zejména *svatému Augustinovi* a jeho učení o předurčenosti. Dále se zde vystřídalo několik přednášejících zralého věku; vzpomínám si na přednášku o filosofii práva, kde přednášející uvedl, že zákony by měly být inspirovány Boží vůlí. Ač to zní v dnešní bezbožné době trochu zvláště, je to velice aktuální – zákony by měly vycházet z naší kulturní tradice, tedy hlavně z křesťanských základů.

Zajímavá byla také přednáška dr. *Bakaláře*¹ o vývoji lidského chování, ve kterém se projevují životní podmínky našich dávných předků. Spíme-li ve společné místnosti, nevdá nám hovor nebo činnost členů naší skupiny, ale vzbudí nás nezvyklé, podezřelé zvuky. Pokud jíme či pracujeme u společného stolu, má tam každý svoji „bublinu“, do které nesmějí ostatní zasahovat.

Z jedné přednášky jsem musel předčasně odejít. Přednášející brojil proti etice, zejména té lékařské. Prý stačí dodržovat zákony. V odpovědi na moji námitku, podloženou zkušenostmi z praxe, prohlásil *že jsem zloděj*. Nevím, co to mělo znamenat, možná se mě chtěl zbavit, aby nemusel odpovídat na otázky. V akademickém prostředí je asi možné říkat cokoli – etika neetika.

Poslední přednáška v semestru se konala na půdě Ústavu teoretických studií². Tématem přednášky a následné diskuse byla *sémantika*, tedy nauka o významu slov. Přednášejícími byli dva hosté z Německa, jednacím jazykem byla angličtina. Pro mne to bylo téma příliš obecné, ač jsem jako překladatel a učitel s jazykem pracoval a navštěvoval přednášky na *Goetheho Institutu* v Praze. Hosté uváděli jako příklad nejednoznačnosti slov německé sloveso *aufheben*, které má tři zcela odlišné významy: *zvednout, uložit, zrušit*. Ukázalo se, že oba přednášející nejsou v angličtině příliš zblhlí. Jeden z účastníků debaty jim položil několik otázek a pak odešel. Jiný vědec přešel v diskusi na němčinu a vytrvale s nimi diskutoval, až hosté prohlásili, že to vzdávají.

Já jsem se v průběhu diskuse představil jako technolog integrovaných (elektronických) obvodů a uvedl některé zkušenosti z praxe. Hosté můj příspěvek uctivě kvitovali. Před vlastní přednáškou jsem se jednoho z vědců zeptal, zda je možné nadpřirozené jevy, jako např. zjevení Panny Marie, podrobit vědeckému zkoumání. Vědec odpověděl že ano, že takový výzkum má svoji tradici. Diskuse se protáhla (díky onomu diskutérovi) dlouho do noci. Ústav jsme museli opustit zadním vchodem.

V novém školním roce již přednášky nepokračovaly. Organizátorka asi nenašla vhodné přednášející. Odměny patrně nejsou vysoké, kvalitní odborníky je pak těžké sehnat. Nové číslo *Vesmíru*² přináší několik článků od pracovníků *Centra pro teoretická studia*; u všeobecných témat (například *introspekce*) je těžké rozeznat, kde končí věda a začíná filosofie či publicistika. Snad by se mohla najít nějaká *Occamova břitva*³.

V Davli, 13.září 2020, Ing. Jan Matys

1 Otec „neortodoxního“ sociologa Petra Bakaláře

2 Dnes Centrum pro teoretická studia, viz *Vesmír* 99, září 2020

3 Je to fyzikální pojem: za správnou se považuje ta teorie, která má nejméně předpokladů